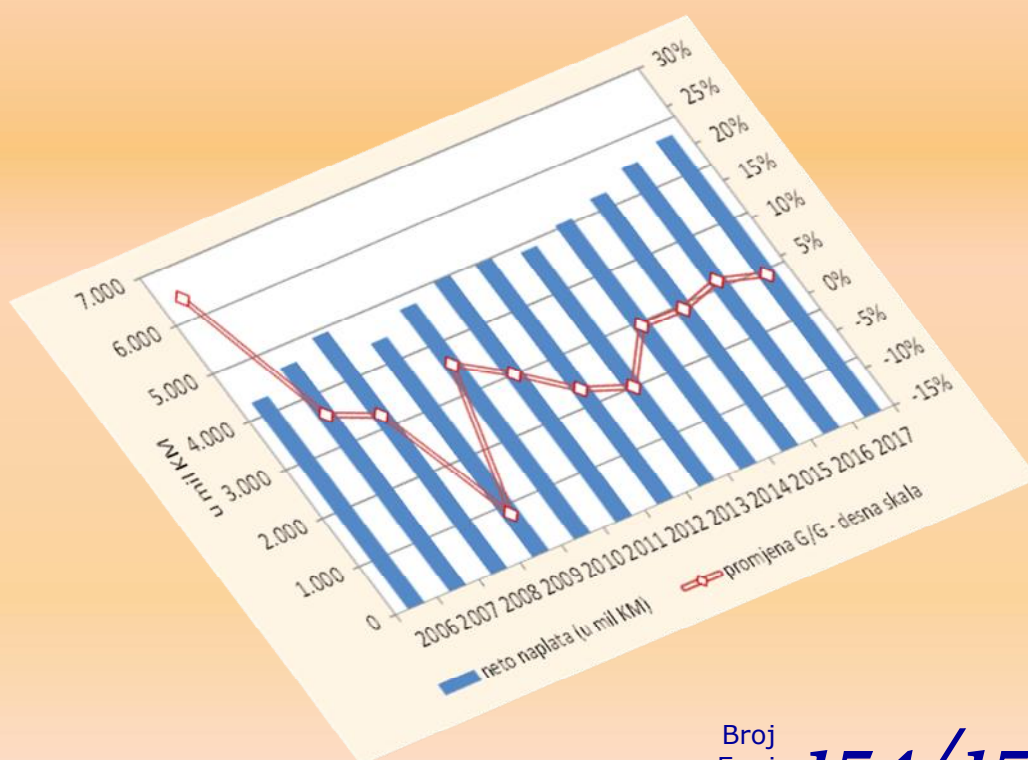

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

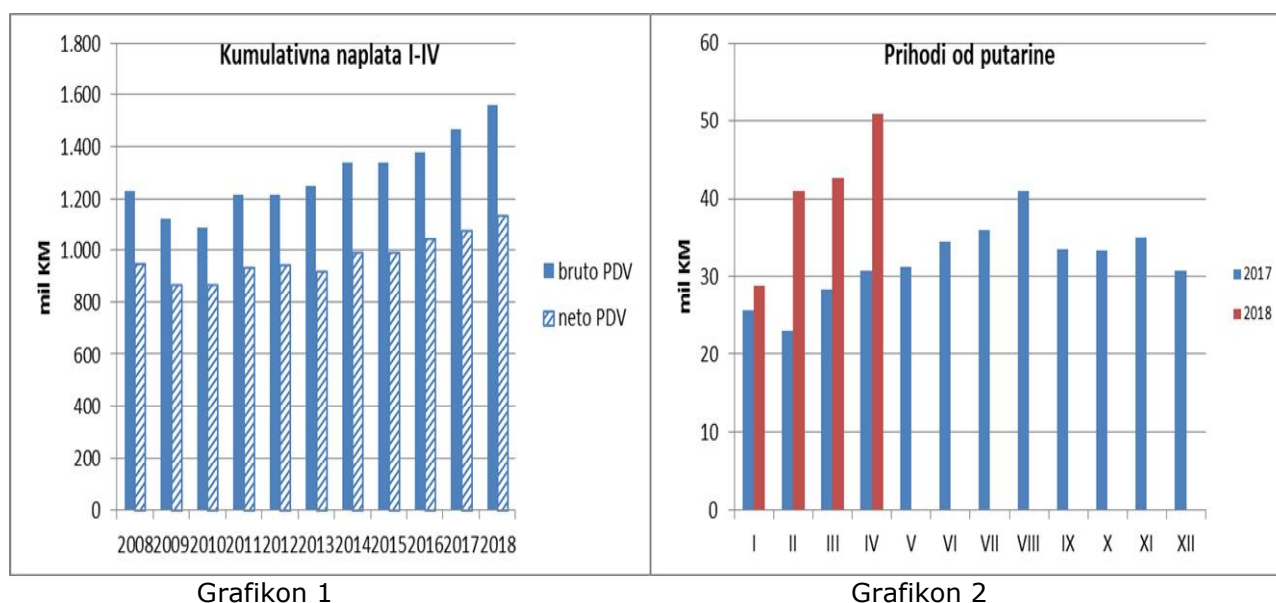
OMA Bilten

Broj
Број
Number **154/155**

Uz ovaj dvobroj

Prema preliminarnom izvještaju UNO po vrstama prihoda u mjesecu travnju bruto naplata prihoda je porasla za 18,7 mil KM ili za 3,3%. Zbog povećanih isplata povrata neto naplata prihoda bila je veća za 7,7 mil KM ili za 1,6%, a kumulativna neto naplata za 137,5 mil KM, što predstavlja rast od 8% u odnosu na isto razdoblje 2017. Glavni generator rasta prihoda u prva četiri mjeseca 2018. je PDV, kojeg je naplaćeno 58,4 mil KM više nego 2017. Potrebno je imati u vidu i visok iznos neusklađenih prihoda od cca 24 mil KM, od kojeg se znatan dio odnosi na PDV, tako da se nakon usklađivanja uplata sa prijavama može očekivati i veći neto efekti na PDV-u. Izmjene Zakona o trošarinama su donijele dodatni rast prihoda od putarine od 55,8 mil KM. Manji rast je zabilježen kod prihoda od carina (7,6 mil KM) i trošarina (6,8 mil KM).

Usporedba nominalne bruto i neto naplate pokazuje da je i bruto i neto naplata u prva četiri mjeseca 2018. iznad naplate u prethodnim godinama, odnosno da u nominalnom smislu predstavljaju maksimum od uvođenja PDV-a (Grafikon 1). Prihodi od putarine bilježe snažan rast zbog rasta stope od 1.2.2018. Ipak, usporavanje uvoza i domaćeg prometa derivata, kao posljedica rasta maloprodajnih cijena odražava se i na naplatu prihoda od putarine (Grafikon 2).

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Projekcije prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2018-2021

2

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA U RAZDOBLJU 2018-2021

I PRETPOSTAVKE

Projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje 2018-2021 podrazumijevaju osnovne (*baseline*) projekcije.

Pretpostavke za izradu projekcija su sljedeće:

- Prognoze makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za razdoblje 2018-2021 iz ožujka 2018;
- Izmjene Zakona o trošarinama u primjeni od 1.2.2018.¹
- Nastavak harmonizacije trošarina na cigarete sa standardima EU i primjena nove politike oporezivanja rezanog duhana²;
- Efekti primjene adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU (SSP), u primjeni od 01.02.2017.;
- Tekući trendovi u naplati prihoda od neizravnih poreza.

Politika trošarina na duhan u 2018. utvrđena je Zakonom o trošarinama i Odlukom³ Upravnog odbora UNO. Politika trošarina na duhan u razdoblju 2018-2019 podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične trošarine na cigarete u visini od 0,15 KM/paklici, utvrđivanje minimalne trošarine na cigarete (minimalno 60% prosječne ponderirane cijene cigareta) i usklađivanje specifične trošarine na rezani duhan sa trošarinom na cigarete (minimalno 80% minimalne trošarine na cigarete). Očekuje se da će se minimalna trošarina na cigarete u EU za sve cjenovne kategorije cigareta dostići 2019.godine.

¹ Službeni glasnik BiH br. 91/2017

² Nova politika je u primjeni od 01.08.2014. (Izmjene Zakona o trošarinama u BiH „Službeni glasnik BiH“ br. 49/14)

³ Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2018.godinu (Službeni glasnik BiH br. 84/2017).

II TEKUĆI TRENDVI NAPLATE

2.1. Ukupna naplata

2017. godina je bila godina rekordne naplate prihoda od neizravnih poreza, bruto i neto, i, ujedno, godina izuzetno visokog rasta izvoza od 17,4% i snažnog rasta uvoza od 12,2%, koji su u velikoj mjeri determinirali bruto i neto naplatu. U prvom polugodištu stopa rasta je iznosila 3,1%, da bi u drugom dijelu godine, sve do prosinca, stope rasta neto prihoda dozezale i 5,7%. Međutim, neočekivano loša naplata prihoda u prosincu kumulativnu stopu rasta neto prihoda je smanjila sa 4,8%, koliko je ostvareno za jedanaest mjeseci, na 3,5%. Najvažniji segmenti rasta bruto prihoda od neizravnih poreza bili su PDV na uvoz, potom domaći PDV, te u manjoj mjeri prihodi od carina, putarine, trošarina na derivate nafte i duhanske prerađevine. Važan faktor rasta bila je i potrošnja nerezidenata u tranzitu, uključujući i turizam, te prekograničnoj i malograničnoj potrošnji, koja je posljedica regionalne konkurentnosti cijena derivata u BiH. Iako se očekivalo da će primjena adaptiranog SSP od 1.2.2017. donijeti značajan pad prihoda od carina ostvaren je neto porast prihoda od 20,9 mil KM.

U prvom kvartalu 2018. nastavljani su pozitivni trendovi u naplati prihoda od neizravnih poreza. Prema preliminarnom izvještaju o gotovinskom toku na JR UNO u prvom kvartalu 2018. bruto naplata je iznosila 1,701 mlrd KM. Isplate povrata su bile veće za 25,4 mil KM u odnosu na prvi kvartal 2017., što je umanjilo efekte bruto naplate. U konačnici neto naplata prihoda od neizravnih poreza je bila veća za 132,7 mil KM od naplate u prvom kvartalu 2017, odnosno za 10,6% (Grafikon 2). Vrlo visoka stopa rasta prihoda u prvom kvartalu 2018. u određenoj mjeri odstupa od uobičajene sheme naplate neizravnih poreza.

Grafikon 1

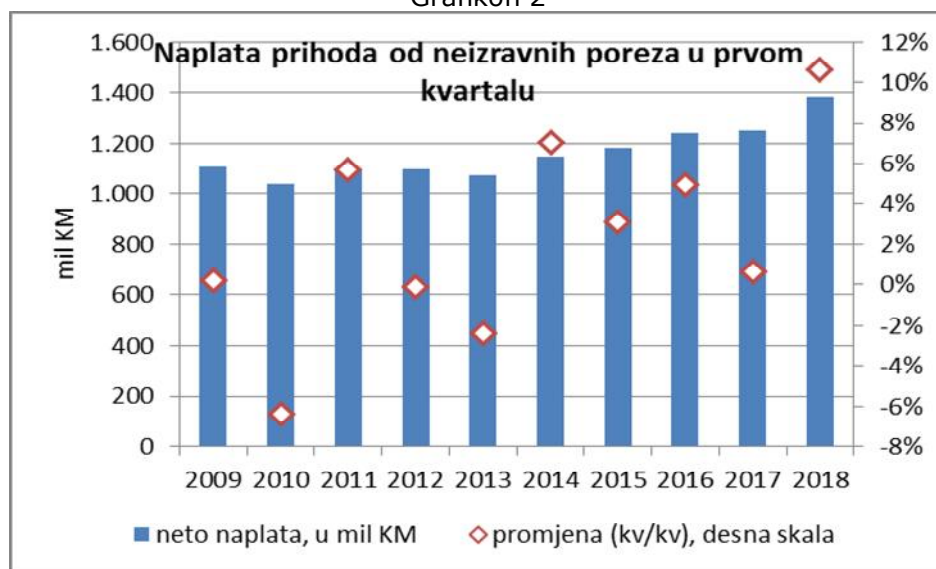

Imajući u vidu, s jedne strane, pad prihoda u prosincu u vezi sa uvozom (PDV, trošarine), koji je neuobičajen s obzirom na tradicionalno visoku naplatu koncem godine zbog novogodišnjih blagdana, te, s druge strane, diskrepancu između kretanja uvoza dobara i PDV na uvoz u prosincu⁴, može se zaključiti da je došlo do prelijevanja dijela prihoda iz 2017. u 2018.godinu. Isto tako, može se pretpostaviti i da je određeni dio aktivnosti obveznika koji se uobičajeno realizirao

⁴ Pema podacima Agencije za statistiku BiH uvoz dobara u prosincu 2017. je bio manji za 0,5% u odnosu na isti mjesec 2016., dok je prema podacima UNO PDV na uvoz u prosincu pao za 4,6% u odnosu na isti mjesec 2017.

koncem godine prenesen u narednu godinu. Bitan faktor neuobičajeno visoke naplate prihoda u prvom kvartalu, a koji nije povezan sa mikroekonomskim i makroekonomskim kretanjima, predstavlja uvođenje novog *software-a* za PDV od strane UNO tokom tijekom veljače, čija je etapna implementacija u određenoj mjeri narušila uspostavljenu shemu isplata povrata PDV-a, pomjerajući ih u okvirima zakonskih rokova u ožujak i travanj.

Grafikon 2

Usporedba naplate prihoda od neizravnih poreza u prvom kvartalu 2018. u odnosu na prvi kvartal prethodne godine ukazuje na zaključak da je naplata prihoda od neizravnih poreza u nominalnom iznosu bila najuspješnija od uspostave UNO (Grafikon 2).

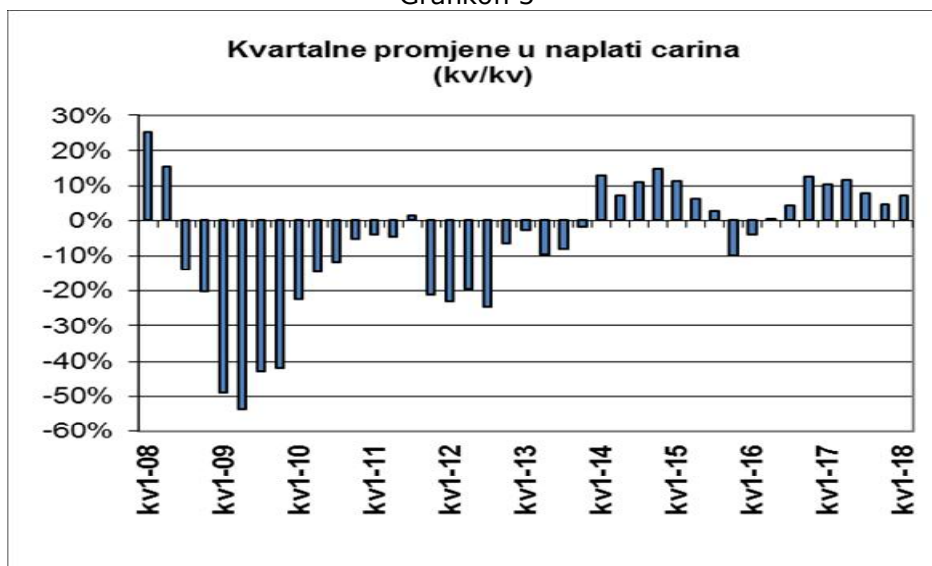
2.2. Naplata po vrstama prihoda

Bez obzira na lošu naplatu prihoda u ožujku na razini kvartala ostvaren je rast od 10,6%. Nominalni rast u prvom kvartalu ostvaren je na PDV-u (+54,6 mil KM), te na prihodima od putarine (+35,6 mil KM). Pozitivni efekti su ostvareni i u naplati prihoda od trošarina (+17,2 mil KM) i prihoda od carine (+4,4 mil KM).

2.2.1. Carine

Pozitivan trend u naplati prihoda od carina iz drugog polugodišta 2017., koji je bio samo privremeno prekinut padom prihoda u prosincu od 1%, nastavljen je i u prvom kvartalu 2018., s tim da je primjetno usporavanje rasta. Budući da prihodi od carina najvećim dijelom naplaćuju na uvoz dobara iz trećih zemalja, a manjim dijelom na uvoz dobara iz EU koja su ostala pod režimom carina, snažne oscilacije uvoza dobara iz trećih zemalja dovode od oscilacija prihoda od carina. Nakon enormnog pada uvoza iz trećih zemalja u prosincu od 51,4%, u siječanju je ostvaren rast od 29,1%, što se odrazilo i na rast prihoda od carina od 17,4%. Rast prihoda u siječanju iznenađuje i zbog činjenice da je osnovica za poređenja viša, jer je primjena adaptiranog SSP započela tek od veljače 2017. Pad uvoza iz trećih zemalja u veljači 2018. od 8,9% je dijelom kompenziran rastom uvoza iz EU, te je ostvaren rast prihoda od carina od 7,4%. U ožujku je ostvaren minimalan rast prihoda od carina od 0,6%, što je kumulativnu stopu rasta u prvom kvartalu smanjilo na 7,2%. Pregled kvartalnih trendova u naplati prihoda od carina pokazuje da je i pored snažnih turbulencija zadržan pozitivan trend koji traje već osam kvartala uzastopno (Grafikon 3).

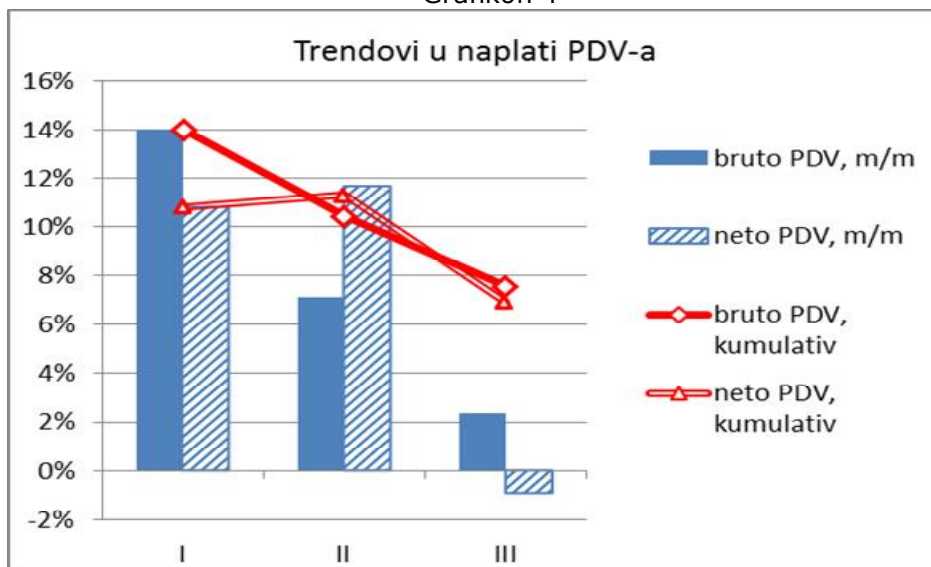
Grafikon 3

2.2.2. PDV

Snažno pogoršanje naplate prihoda od PDV-a u prosincu 2017. bilo je uzrokovano padom uvoza i enormnim isplatama povrata PDV-a. Diskrepanca između pada uvoza u prosincu i pada PDV-a na uvoz ukazuje da se dio prihoda od PDV-a na uvoz zbog rokova plaćanja carinskog duga prelio u siječanj 2018., kada su ostvarene vrlo visoke stope rasta bruto i neto PDV-a od 14% i 10,8%, respektivno (Grafikon 4).

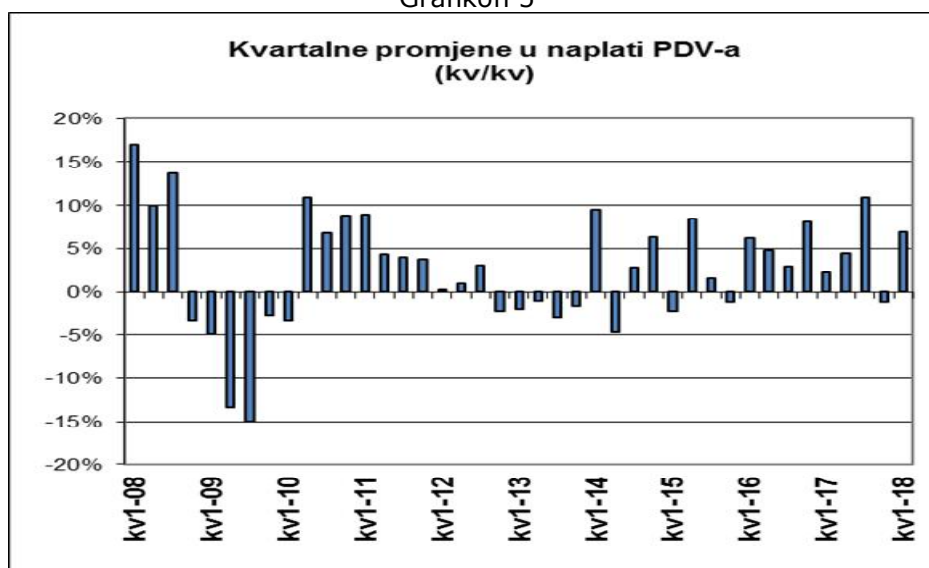
Grafikon 4

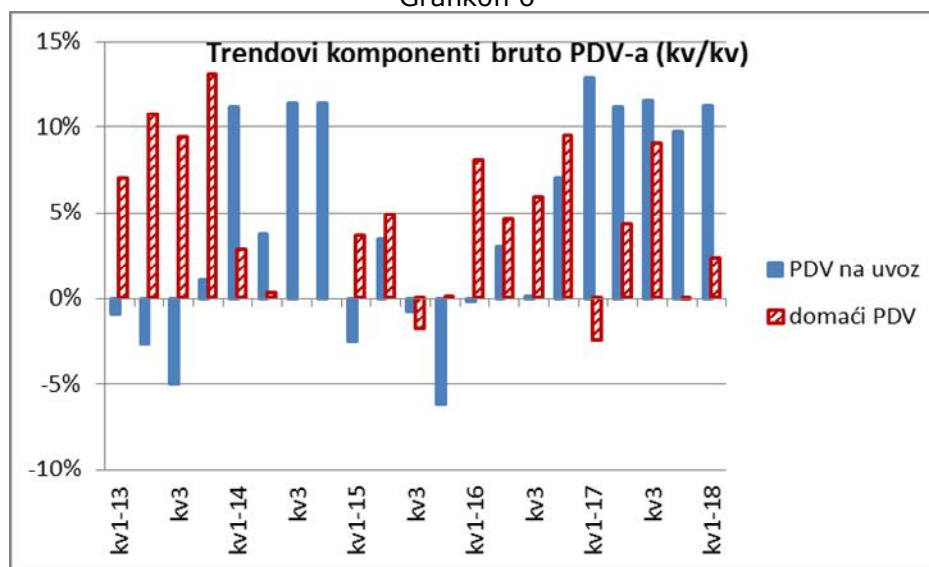
U veljači je nastupila stabilizacija bruto naplate, a u ožujku je ostvarena stopa rasta od 2,3%. Pomjeranje isplata povrata u veljači zbog uvođenja novog PDV *software-a* donijelo je visoku stopu rasta neto PDV-a od 11,7%. Snažni rast isplata redovitih i kumuliranih zahtjeva za isplatu povrata PDV-a u ožujku od 11,7%, uz skroman rast bruto naplate, rezultirao je padom neto prihoda od PDV-a od 0,9% (Grafikon 4). Usporavanje bruto naplate u veljači i ožujku je dovelo do usporavanja stope rasta kumulativne bruto naplate u prvom kvartalu na, i dalje, vrlo visokih

7,6%, dok je zbog rasta isplata povrata PDV-a od 9,3% stopa rasta kumulativnog neto PDV-a smanjena na 6,9%. Iz pregleda kvartalnih trendova u naplati neto PDV-a može se uočiti da pozitivna kretanja u naplati PDV-a traju već devet kvartala, sa iznimkom pada u četvrtom kvartalu 2017., koji je, velikim dijelom, posljedica prolongiranja isplate povrata iz prethodnih mjeseci zbog sprovođenja opsežnih kontrola povrata od strane UNO (Grafikon 5). S obzirom da je prema preliminarnom izvještaju UNO privremeno ostalo neusklađeno 21,8 mil KM mogu se očekivati i više stope rasta PDV-a u prvom kvartalu 2018. Visok rast bruto PDV-a u prvom kvartalu 2018. rezultat je snažnog rasta PDV-a na uvoz i skromnijeg rasta domaćeg PDV-a (Grafikon 6). Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati blago poboljšanje u naplati domaćeg PDV-a.

Grafikon 5

Grafikon 6

Usporedba isplate povrata PDV-a u prvom kvartalu u 2018.g. sa 2017. ukazuju na povećanje povrata obveznicima od 13,7% ili +35,9 mil KM, dok je povrata međunarodnim projektima isplaćeno 10,6 mil KM manje nego u istom razdoblju 2017. Pregled kvartalnih trendova pokazuje da je relativni rast povrata PDV-a u prvom kvartalu i pored nominalnog rasta bio znatno niži nego u 2017.godini (Grafikon 7). Međutim, prosječna stopa izdvajanja iz bruto PDV-a za isplatu povrata

u prvom kvartalu 2018. iznosila je 27,3%, što je za 0,6 postotnih bodova viša nego u 2017., a znatno viša nego u prethodnim godinama.

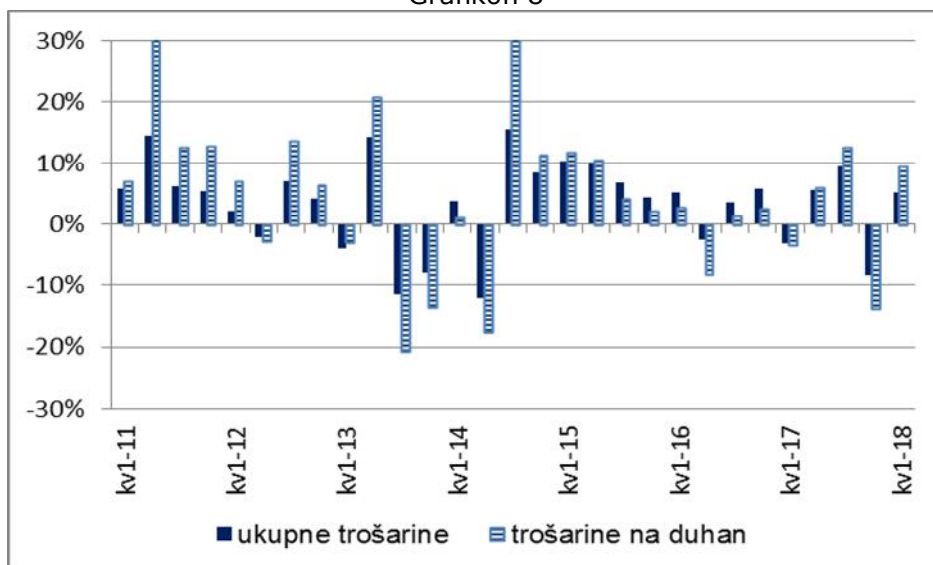
Grafikon 7

2.2.3. Trošarine i putarina

Negativni trendovi u naplati prihoda trošarina, koji su trajali od rujna 2017., zaustavljeni su u siječanju i veljači 2018. kada je zabilježen rast od 20,5%, odnosno 8,3%. Snažan rast u prvim mjesecima 2018. posljedica je pojačane potrošnje prije najavljenih povećanja maloprodajnih cijena cigareta od strane uvoznika i domaće duhanske industrije, kao i povećane potražnje za derivatima nafte pred početak primjene većih poreza na derivate nafte 1.2.2018. Imajući to u vidu, snažan pad prihoda od trošarina od 11,2% u ožujku je bio očekivan.

Grafikon 8

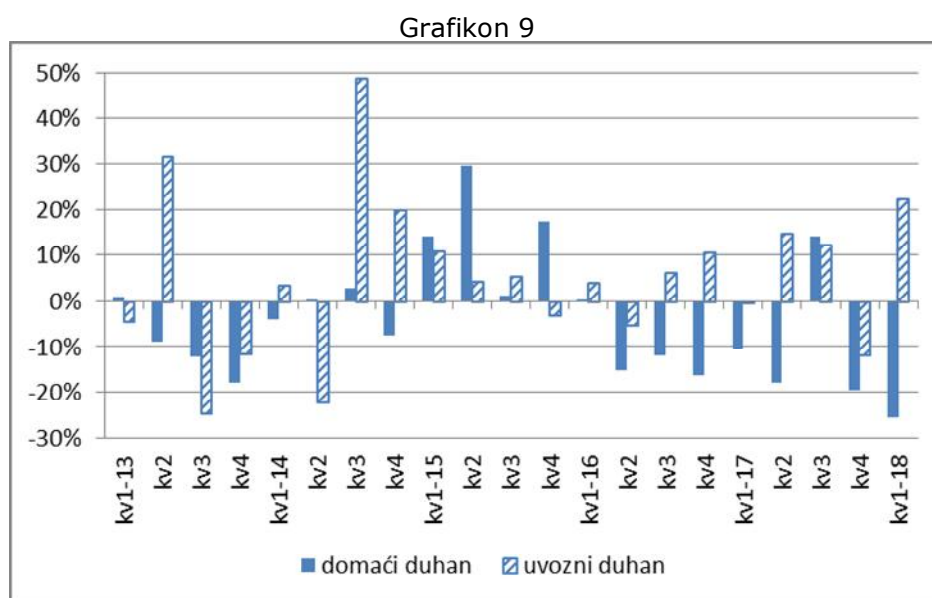

Enorman pad prihoda od trošarina od 60,3% u ožujku je ostvaren na domaće duhanske prerađevine. Na domaće derivate nafte prikupljeno je 28,8% manje prihoda od trošarina nego u istom mjesecu 2017, a na uvozne 5,8%. Snažan pad prihoda od trošarina je ostvaren i na

grupaciji pivo, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića. Rast prihoda ostvaren je samo na trošarinama na uvozne cigarete i na trošarinama na kavu. I pored vrlo loše naplate trošarina u ožujku na razini prvog kvartala 2018. ostvaren je rast prihoda od trošarina od 5,5% (Grafikon 8).

Nominalni efekti u naplati prihoda od trošarina potječu samo od trošarina na duhanske prerađevine, dok je na ostalim proizvodima naplaćeno manje prihoda od trošarina nego u istom razdoblju 2017.

I pored loše naplate trošarina u ožujku kvartalni rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine je iznosio 9,6%. Analiza strukture prihoda od trošarina ukazuje da rast prihoda potječe od uvezenih duhanskih prerađevina. Na razini kvartala prihodi od trošarina na uvozne duhanske prerađevine su veći čak za 22,5% u odnosu na isti kvartal 2017.godine, dok su prihodi od domaće trošarine manji čak za 25,75% (Grafikon 9).

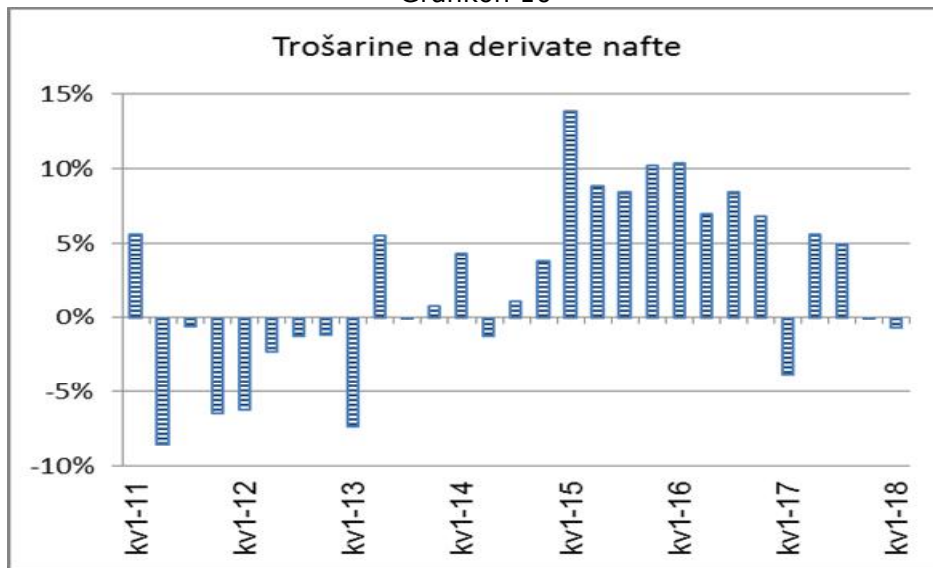

Usvajanje izmjena Zakona o trošarinama u prosincu 2017. proizvelo je povećanje potrošnje derivata u siječanju 2018, koje je rezultiralo rastom prihoda od trošarina na uvezene derivate nafte u siječanju od 26,2%, te rastom prihoda od trošarina na domaće derivate nafte u veljači od 6,6%.

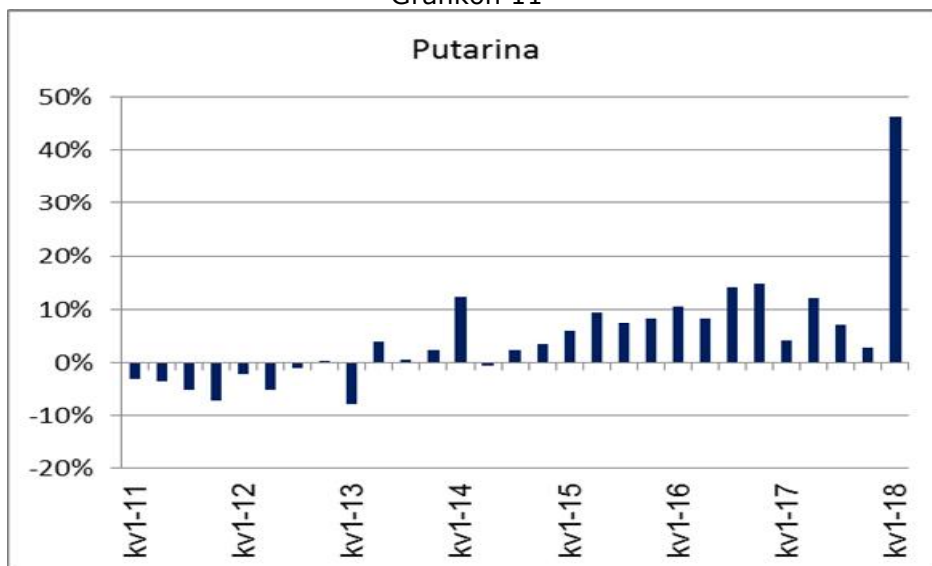
Rast maloprodajnih cijena po dvije osnove – rasta cijena nafte na svjetskom tržištu i rasta domaćih poreza, doveo je do snažnog pada potrošnje derivata i, posljedično, pada prihoda od trošarina. Padom prihoda od trošarina u ožujku kvartalna naplata trošarina na derivate je prešla u negativnu zonu rasta, s tim da je zadržan pozitivan rast od 6,5% trošarina na uvezene derivate nafte, dok je na domaćim trošarinama u prvom kvartalu ostvaren pad u naplati od 15% (Grafikon 10).

Povećanje stope putarine na derivate nafte od 1.2.2018. donijelo je enorman rast prihoda od putarine u veljači i ožujku, što je rezultiralo kvartalnim rastom od 46,2% (Grafikon 11).

Grafikon 10

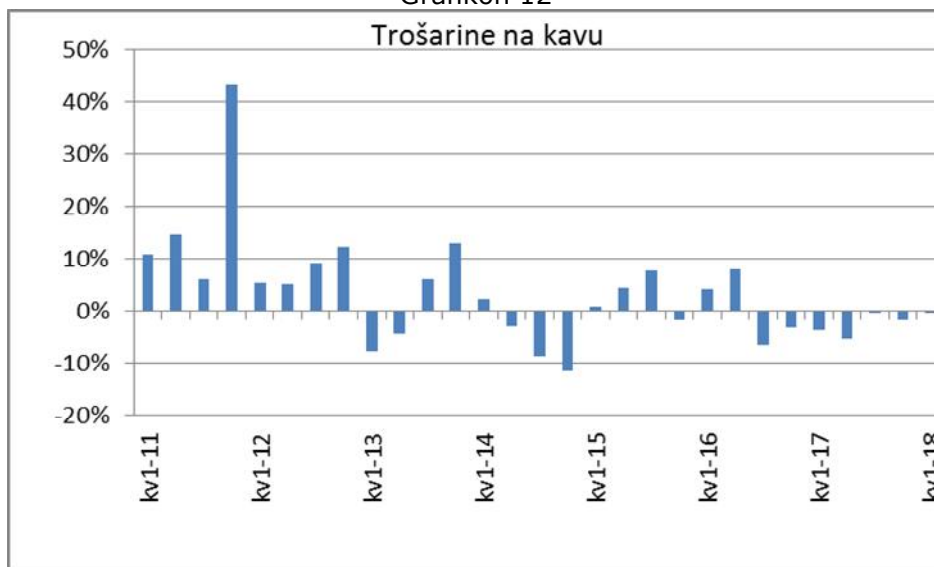

Grafikon 11

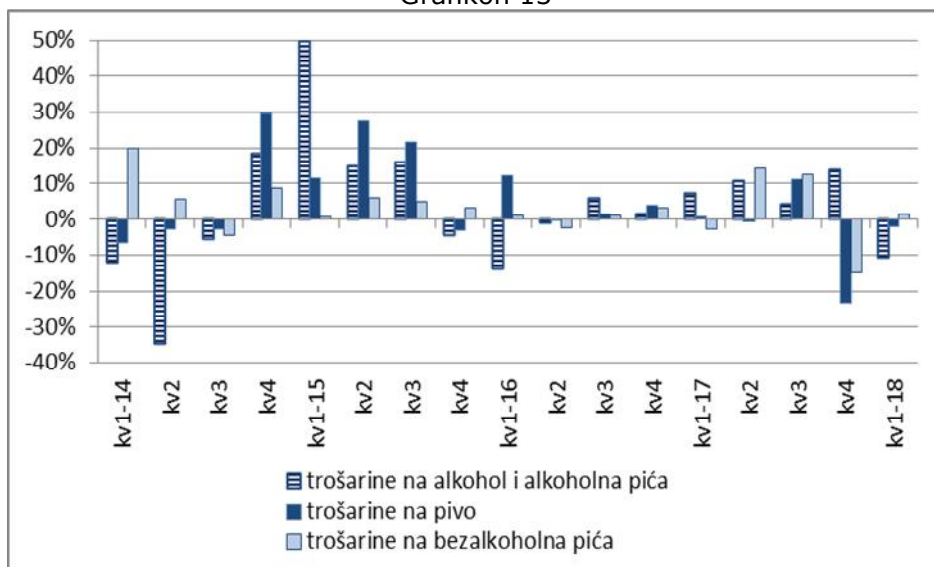
U prvom kvartalu 2018. nastavljen je trend stagnacije prihoda od trošarina na kavu na razini naplate iz uporednog kvartala prethodne godine (Grafikon 12).

Grafikon 12

Nakon sedam kvartala pozitivnog rasta u prvom kvartalu 2018. je ostvaren pad prihoda od trošarina na alkohol i alkoholna pića od 11,1%. Negativni trendovi u naplati trošarina na bezalkoholna pića iz četvrtog kvartala 2017. su bili privremeni, a u prvom kvartalu 2018. je ostvaren skromni rast od 1,4% (Grafikon 13). Međutim, negativni trendovi u naplati trošarina na pivo iz četvrtog kvartala 2017. su nastavljeni i u prvom kvartalu, ali sa manjim intenzitetom. Zabilježen je pad prihoda od trošarina na pivo od 2,2%. S obzirom da je na uvezeno pivo ostvaren rast trošarina od 7,5%, pad ukupnih trošarina je posljedica snažnog pada naplaćenih trošarina na domaća piva od 16,1%.

Grafikon 13

III PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA (2018-2021), TRAVANJ 2018

Tabela 1: Projekcije prihoda od neizravnih poreza (2018-2021)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija							
	2017	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
PDV	3.576,1	3.728,0	3.861,0	3.987,7	4.121,0	4,2%	3,6%	3,3%	3,3%
Trošarine	1.464,8	1.450,5	1.456,7	1.491,7	1.528,5	-1,0%	0,4%	2,4%	2,5%
Carine	269,1	288,2	304,9	322,6	341,6	7,1%	5,8%	5,8%	5,9%
Putarina	382,5	573,9	602,2	611,8	622,2	50,0%	4,9%	1,6%	1,7%
Ostalo	33,4	39,7	40,1	40,5	40,9	18,9%	1,0%	1,0%	1,0%
UKUPNO	5.726,0	6.080,4	6.264,9	6.454,4	6.654,3	6,2%	3,0%	3,0%	3,1%
Namjenska putarina *)	-152,8	-352,5**)	-376,5	-382,5	-389,0	130,7%	6,8%	1,6%	1,7%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	5.573,2	5.727,9	5.888,4	6.071,8	6.265,2	2,8%	2,8%	3,1%	3,2%

Napomene:

*) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte

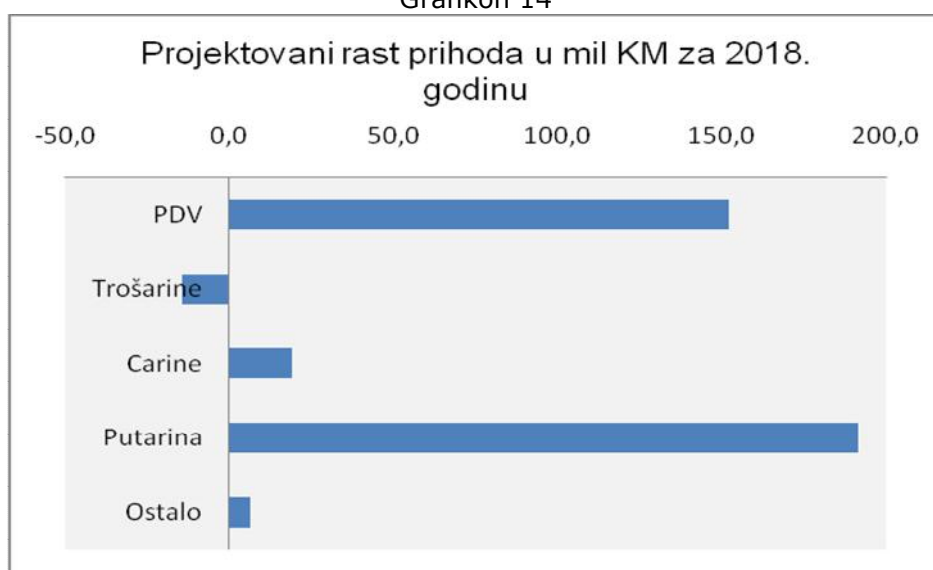
**) Iznos namjenske putarine koja će se raspodijeliti korisnicima u 2018. godini prema odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uplatama na Jedinostveni račun i raspodjeli prihoda⁵ ne odgovara u potpunosti iznosu projektirane namjenske putarine prikazanom u Tabeli 1 (352,5 mil KM) zbog primjene novog modela raspodjele prikupljene namjenske putarine od 1.2.2018. prema kojem se raspodjela ne vrši na dnevnoj bazi, nego naknadno, po završetku mjeseca za prethodni mjesec na temelju preliminarog/konačnog izvještaja UNO o naplaćenim prihodima po vrstama. Raspodjela namjenske putarine od 0,10 KM/litar derivata po starom modelu dnevne raspodjele okončana je 31.1.2018., a raspodjela namjenske putarine od 0,25 KM/litar derivata entitetima i Brčko Distriktu prema novom modelu započela je tek u ožujku 2018.⁵ Službeni glasnik BiH br. 91/17

3.1. Projekcije za 2018

Na osnovu trendova naplate prihoda, godišnjih makroekonomskih projekcija i procjena efekata izmjene Zakona o trošarinama, primjene adaptiranog SSP i Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA, projektirana neto naplata prihoda od neizravnih poreza za 2018. godinu iznosi 6.080,4 mil KM što je za 6,2% više nego u 2017. godini.

Grafikon 14. prikazuje učešće pojedinih vrsta prihoda u planiranom apsolutnom rastu ukupnih prihoda (u mil KM). Najveći doprinos projektiranom rastu prihoda od 354,4 mil KM imaju prihodi od putarine (191,4 mil KM), odnosno namjenske putarine zbog primjene viših stopa od 1.2.2018. godine. Nakon toga slijede prihodi od PDV-a, za koje je predviđen rast od 151,9 mil KM. Carine i ostali prihodi nemaju značajno učešće u planiranom rastu prihoda, dok trošarine imaju negativne efekte (-14,3 mil KM).

Grafikon 14

3.1.1. Carine

Projekcija prihoda od carina za 2018. godinu iznosi 288,2 mil KM, a zasnovana je na tekućim trendovima naplate i projekcijama rasta uvoza.

3.1.2. PDV

Projekcija prihoda od PDV-a za 2018. godinu iznosi 3.728,0 mil KM, što je za 4,2 % više od naplate u prethodnoj godini. Projektirana stopa rasta godišnje naplate je ispod ostvarene u prvom kvartalu, a zasnovana je projekcijama makroekonomskih pokazatelja za 2018. godinu, kao i na tekućim trendovima naplate ovih prihoda, koji ukazuju na usporavanje rasta prihoda u odnosu na snažne stope rasta na samom početku godine koje su velikim dijelom uzrokovane jednokratnim efektima.⁶

3.1.3. Trošarine i putarina

Nakon dugogodišnjeg rasta prihoda od trošarina (izuzetak je pad u 2013. godini) u 2018. godini je planiran pad prihoda od trošarina od 1,0%.

⁶ Više u dijelu 2.2. Naplata po vrstama prihoda, dio 2.2.2. PDV

Prihodi od trošarina na duhan

Projekcije trošarina na duhanske prerađevine u 2018. temelje se na primjeni odluke Upravnog odbora UNO kojom je specifična trošarina na cigarete povećana za 0,15 KM/paklici i iznosi 1,50 KM/paklici, a specifična trošarina na rezani duhan na 104 KM/kg⁷. Pretpostavlja se da će se novo poresko opterećenje u cijelosti prenijeti na maloprodajne cijene. Rast maloprodajnih cijena cigareta neminovno stvara pritisak za jačanje supstitucije potrošnje jeftinijih cigareta potrošnjom rezanog duhana. Budući da rast cijena cigareta prati i rast cijena rezanog duhana očekuje se snaženje crnog tržišta duhana, odnosno supstitucija legalnih duhanskih prerađevina cigaretama proizvedenih ručnim motanjem ili neleganom proizvodnjom iz nebrendiranog duhana. Očekuje se da će maloprodajne cijene cigareta u prosjeku porasti za 7,7% i, u najboljem slučaju, ukoliko se intenziviraju mjere u borbi protiv crnog tržišta, jediničnu elastičnost potrošnje cigareta, pri čemu će tržište domaćih duhanskih prerađevina imati lošije performanse, u smislu vrijednosti, udjela i kretanja potrošnje, dok će tržište uvoznih duhanskih prerađevina pokazivati određenu stabilnost. To je ujedno i pokazatelj uznapredovalog procesa polarizacije potrošača s obzirom na visinu dohotka koji traje od 2011, a koji se manifestirao migriranjem potrošača sa nižim dohocima sa tržišta cigareta na tržište rezanog duhana (legalnog i sve više nelegalnog) i snažnom kontrakcijom udjela jeftinijih cigareta u sve manjem legalnom tržištu cigareta. S druge strane, potrošnja uvoznih duhanskih prerađevina se pokazala manje elastičnom, iako se radi o skupljim brendovima, budući da su konzumenti osobe sa višim dohocima ili drugim izvorima primanja. Konačno, velika nepoznanica u pogledu naplate prihoda od trošarina na duhanske prerađevine u 2018. predstavlja unakrsna elastičnost potrošnje duhanskih prerađevina nerezidenata u odnosu na rast cijena naftnih derivata u BiH nakon stupanja na snagu izmjena Zakona o trošarinama. Podaci o mjesečnoj naplati prihoda od trošarina na duhanske prerađevine u 2017. su pokazali slične trendove u naplati trošarina na derivate nafte, sa maksimumom u ljetnim mjesecima. Budući da je potražnja duhanskih prerađevina od strane nerezidenata u prekograničnom i tranzitnom prometu izvedena iz potražnje za jeftinijim derivatima nafte snažni rast maloprodajnih cijena derivata nafte negativno će se odraziti i na promet duhanskih prerađevina. Slijedom navedenog, ne bi trebalo očekivati rast vrijednosti tržišta duhanskih prerađevina u 2018., već prekompoziciju u korist uvoznih duhanskih prerađevina. U takovim okolnostima rast poreskog opterećenja nakon posljednjeg povećanja specifične trošarine bi u najboljem slučaju trebao donijeti ista razina prihoda od trošarina na duhanske prerađevine kao i u 2017. godini.

Prihodi od trošarina na naftu

Snažan rast trošarina na naftu na samom početku godine posljedica je povećane potražnje za derivatima nafte pred početak primjene većih poreza na derivate nafte 1.2.2018. Očekivani pad ovih prihoda mjesecu ožujku doveo je kumulativ trošarina na naftu u negativnu zonu (-0,7%). Obzirom da se i u narednim mjesecima zbog većih cijena očekuje pad potrošnje derivata, za trošarine na naftu je u 2018. godini projektirana negativna stopa rasta (- 2,1%).

Ostale kategorije trošarina

U skladu sa tekućim trendovima naplate i projekcijama DEP-a projektirane su ostale kategorije trošarina (bezalkoholna pića, kafa, alkohol i pivo). Obzirom na njihovo neznatno učešće u prihodima od trošarina, njihovo kretanje nema značajnijeg uticaja na dinamiku ukupnih prihoda od trošarina.

⁷ Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2018. godinu (Službeni glasnik BiH br. 84/2017).

Putarina

Projekcija prihoda od putarine za 2018. godinu uključuje efekte izmjena Zakona o trošarinama od 1.2.2018. godine i iznosi 573,9 mil KM što je za čak 50% više od naplate putarine u 2017. godini. Rast prihoda odnosi se samo na namjensku putarinu za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva, dok je kod putarine koja se naplaćuje po stopi 0,15 KM/l i koja podliježe redovnoj raspodjeli sa Jedinstvenog računa UINO čak planiran pad prihoda (-3,5%).

3.1. Projekcije za 2019-2021

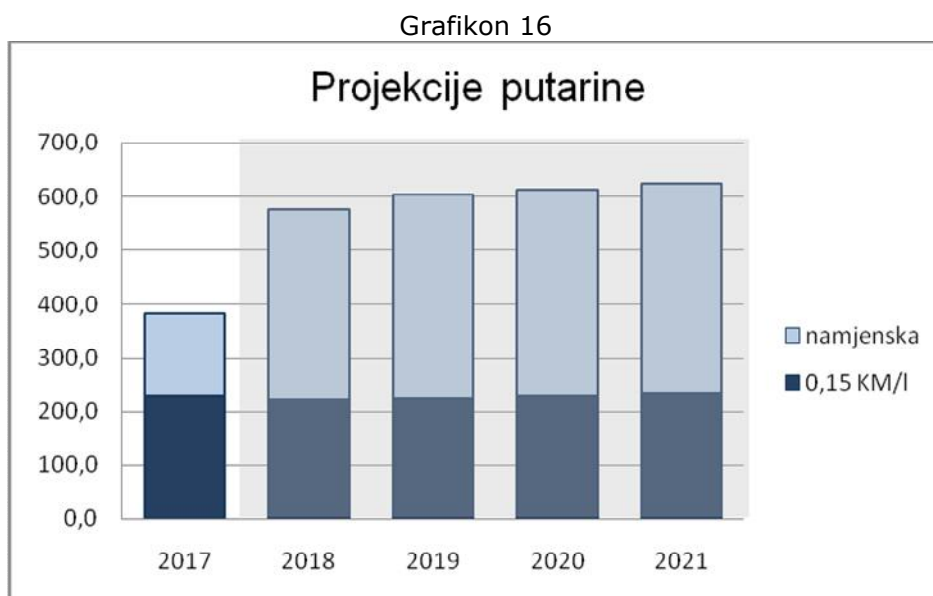
Projektirane stope rasta prihoda za 2019., 2020., i 2021. godinu iznose 3,0%, 3,0% i 3,1% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, istorijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2018. godinu, te efektima izmjena politika u oblasti trošarina na derivate nafte i putarine.

Najveći generator suficita prihoda od neizravnih poreza u navedenom razdoblju je PDV, s obzirom na njegovo značajno učešće u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta. U sve tri navedene godine prihodi od PDV-a generiraju preko dvije trećine apsolutnog godišnjeg projektiranog rasta prihoda (Grafikon 15).

Projekcije prihoda od trošarina na duhanske prerađevine za 2019. temelje se na rastu specifične trošarine na razinu od 1,65 KM/paklici. Ukoliko se novo dodatno poresko opterećenje (trošarina + PDV) prevali u cijelosti na maloprodajne cijene ukupan iznos trošarina sadržan u maloprodajnim cijenama svih brendova cigareta bi trebao biti viši od zakonom propisanog plafona od 176 KM/1000 kom (ili 3,52 KM/paklici). Time bi se proces harmonizacije poreskog opterećenja cigareta sa važećim standardom EU (90 EUR/1000 kom) okončao u 2019. Novo povećanje trošarina u 2019. donijeće dalje pogoršanje na tržištu cigareta, jačanje crnog tržišta i eroziju prihoda. Okončanje procesa harmonizacije bi u 2020. i 2021. trebalo dovesti do stabilizacije tržišta i rasta prihoda od trošarina u skladu projekcijama rasta potrošnje i dohotka. Polazeći od navedenih pretpostavki u 2019. se očekuje pad prihoda od trošarina od 0,9%, a u 2020. i 2021. rast od 3,1% i 3,2% respektivno.

Prihodi od putarine ne doprinose značajno planiranom apsolutnom rastu prihoda u razdoblju 2019-2021. godine, zbog iscrpljivanja efekata rasta poreskih stopa. Nešto veći rast je planiran jedino u 2019. godini (28,2 mil KM), jer viša stopa namjenske putarine nije bila u primjeni od samog početka 2018. godine (Grafikon 16).

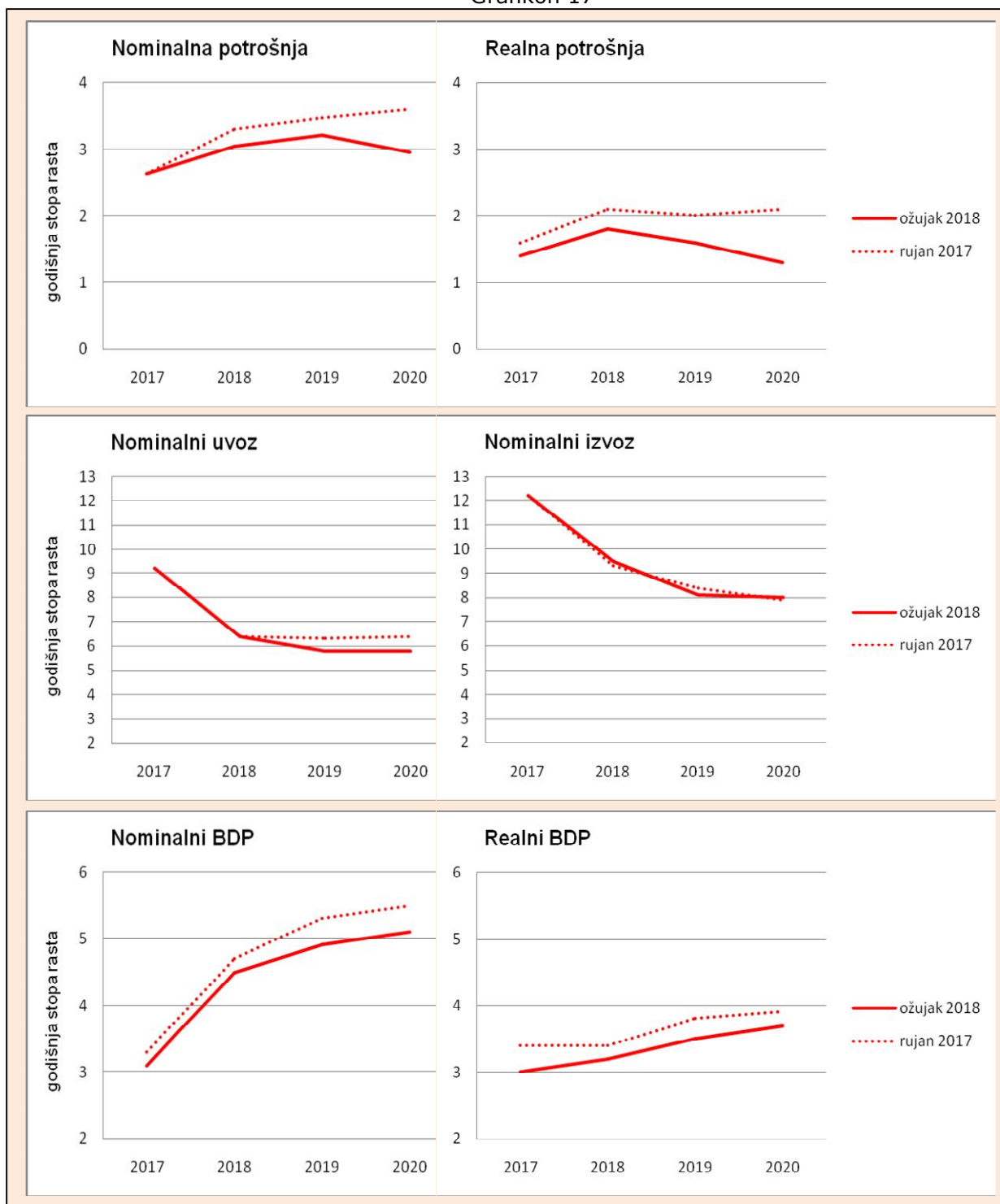

3.2. Razlike u odnosu na prethodne projekcije

Obzirom da nije bilo značajnijih izmjena u projekcijama makroekonomskih pokazatelja za razdoblje 2019-2020 u odnosu na projekcije iz septembra za navedeni razdoblje (Grafikon 17), razlike u projekcijama prihoda od neizravnih poreza najvećim dijelom potiču od uključivanja efekata izmjena Zakona o trošarinama (od 1.2.2018. god) i razlika u izvršenju prihoda u 2017. godini u odnosu na projekcije.

Treba imati na umu da su u DEP-ovom dokumentu iz ožujka 2018. godine, koji je osnova projekcija prihoda od neizravnih poreza, makroekonomski pokazatelji za 2017. godinu još uvijek projekcije a ne zvanični podaci.

Grafikon 17

Izvor: Projekcije Direkcije za ekonomsko planiranje (rujan 2017 i ožujak 2018)

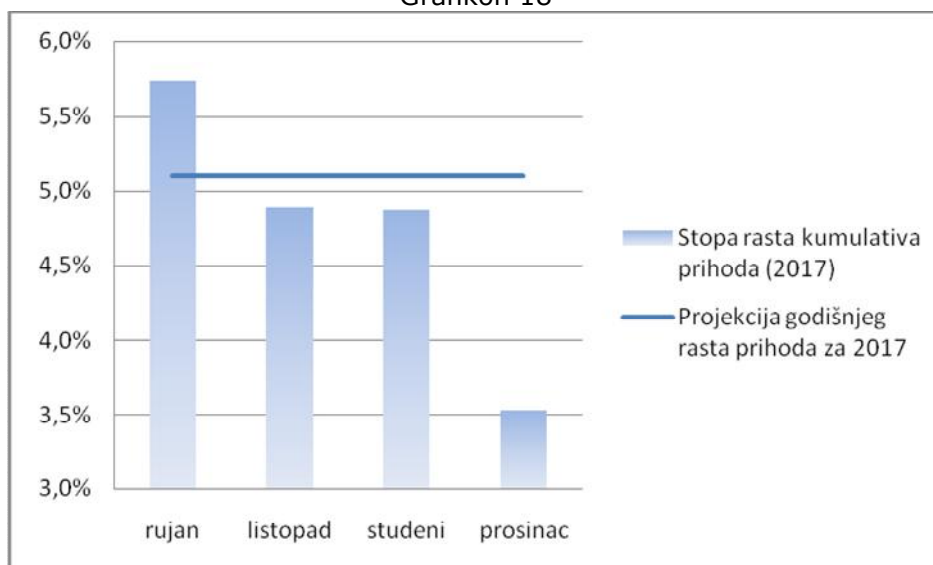
3.3.1. Izvršenje za 2017. godinu

Tabela 2: Razlike u odnosu na projekcije iz listopada 2017

Prihodi u 2017. god	u mil KM		
Vrsta prihoda (neto)	Projekcija	Naplata	Razlika
PDV	3.621,9	3.576,1	-45,8
Trošarine	1.497,1	1.464,8	-32,3
Carine	272,0	269,1	-2,9
Putarina	379,9	382,5	2,6
Ostalo	41,2	33,4	-7,8
UKUPNO	5.812,1	5.726,0	-86,1

Projekcije neizravnih poreza za 2017. godinu iz listopada prošle godine rađene su na osnovu podataka o naplati prihoda za razdoblje siječanj - rujan 2017. godine. Kumulativna stopa rasta neto prihoda je u rujnu iznosila 5,7%, što je bilo iznad projektirane godišnje stope rasta za 2017. godinu (5,1%). Već je u mjesecu listopadu kumulativna stopa naplate (4,9%) pala ispod projektirane godišnje stope. U narednom razdoblju je zbog eskalacije povrata i pada prihoda od trošarina nastavljeno pogoršanje trendova naplate, pa je u konačnici kumulativna naplata u prosincu bila za 1,6 p.p. ispod projektirane stope (Grafikon 18) .

Grafikon 18

3.3.2. Projekcije za 2018-2020

Projekcije za 2018. godinu su revidirane naviše za 77,7 mil KM (Tabela 3) u odnosu na listopadske projekcije. Iako nije bilo značajnijih revidiranja projekcija makroekonomskih pokazatelja od strane DEP-a, naniže su revidirane projekcije prihoda od PDV-a i trošarina. Projekcije prihoda od PDV-a i trošarina na duhan su revidirane naniže najvećim dijelom zbog niže osnovice u 2017. godini u odnosu na projekcije iz listopada, dok su projekcije prihoda od trošarina na naftu revidirane zbog negativnih očekivanja u pogledu kretanja potrošnje derivate zbog rasta stope oporezivanja i cijena.

Projekcija prihoda od putarine za 2018. godinu je viša za čak 186,0 mil KM i potječe od uključivanja efekata izmena Zakona o trošarinama od 1.2.2018.godine. Rast prihoda u odnosu na listopadske projekcije odnosi se na namjensku putarinu (+197,3 mil KM), dok je putarina koja se naplaćuje po stopi 0,15 KM/l čak revidirana naniže (-11,3 mil KM).

Tabela 3: Razlike u odnosu na projekcije iz listopada 2017

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM		
	2018	2019	2020
PDV	-42,5	-72,2	-125,4
Trošarine	-63,7	-77,0	-89,8
Carine	-0,6	-1,4	-2,7
Putarina	186,0	206,5	207,8
Ostalo	-1,7	-1,5	-1,3
UKUPNO	77,7	54,4	-11,3

Projekcije za 2019. godinu revidirane su naviše za 54,4 mil KM. Prihodi od PDV-a i trošarina revidirani su naniže zbog promjena u osnovicama za usporedbu (2018. godina), dok su prihodi od putarine revidirani naviše zbog uključivanja efekata viših stopa oporezivanja derivata. Dok su u 2019. godini korekcije prihoda naviše od namjenske putarine bile više od korekcija naniže svih drugih prihoda, u 2020 godini je bilo obrnuto, pa su projekcije ukupnih prihoda revidirane naniže u odnosu na listopadske projekcije (-11,3 mil KM).

IV RIZICI PO PROJEKCIJE

S obzirom na osnovne postavke projekcija neizravnih poreza i ukupne ekonomske uslove u BiH i u svijetu ostvarenje projektirane razine prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2018-2021 je podložno sljedećim rizicima:

- Projekcije prihoda od neizravnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava razinu rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od neizravnih poreza u cjelini;
- Jačanje crnog tržišta duhanskih prerađevina, uzrokovano bržim rastom poreznog opterećenja cigareta u BiH u odnosu na zemlje u okruženju, može ugroziti izvršenje projekcija prihoda od trošarina na cigarete;
- Pojava eksternih šokova, u vidu rasta cijena nafte i derivata na svjetskom tržištu izvan sadašnjih očekivanja, pogodiće tržište derivata u BiH i negativno će se odraziti na potrošnju derivata, a time i na izvršenje projekcija prihoda od trošarina na derivate i putarine iz cijene naftnih derivata.